

УДК 808.53'81 (410+477)

Зернецький П. В., Рябоконт Г. Л.

КОНТРАСТИВНО-ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ У ДИСКУРСІ БРИТАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТІВ

Статтю присвячено зіставно-протиставному аналізу та характеристиці мовленнєвих актів як складників комунікації та їх вживанню в дискурсі Палати громад британського парламенту та Верховної Ради України. Наведено стислий огляд мовленнєвих актів та зразки їхньої реалізації в дискурсі парламентських дебатів цих країн. Автори характеризують перебіг дебатів з погляду ціннісних та прагмалінгвістичних характеристик і доходять висновку про загальну природу парламентського дискурсу як України, так і Великої Британії на підставі кількісного аналізу прямих та непрямих мовленнєвих актів.

Ключові слова: дискурс парламентських дебатів, мовленнєві акти – квеситив, директив, промісив, реквестив, перформатив.

Мовлення як різновид людської діяльності та форма спілкування є одним із центральних аспектів вивчення в тематиці парламентських дебатів, де через дискурс досягається компроміс, приймаються політичні рішення, здійснюється реалізація владних повноважень. Завдяки тому факту, що тепер у багатьох країнах парламентські обговорення транслюють через ЗМІ, відбувається взаємодія з громадськістю. Мовленнєвий аспект діяльності парламентарів є центром законотворчого процесу і одним з найважливіших інструментів впливу на суспільство, який зумовлює політичну активність у країні, її внутрішню політику та міжнародний імідж. Мовленнєвий акт як найпростіший складник у системному аналізі дискурсу є тонким інструментом управління дискурсом та скерування його в необхідне русло. Окрім забезпечення інформаційної спадковості дискурсу, мовленнєві акти слугують індикатором аксіологічної спрямованості й навіть свідчать про історичні традиції становлення та ведення парламентських дебатів у країні. Це зумовлює багато інших аспектів мовленнєвої діяльності в

парламенті, що становить значний інтерес для сучасної лінгвістичної науки.

Проблеми парламентського дискурсу, стратегії мовленнєвої діяльності, побудова стосунків між учасниками дебатів та їхні дискурсивні портрети, а також ціннісні та прагмалінгвістичні характеристики британського парламентського дискурсу були висвітлені авторами цієї статті в попередніх роботах [1; 2; 3]. Звертаючись до типології мовленнєвих актів, автори ставлять за мету визначити природу дискурсу, притаманного Палаті громад парламенту Великої Британії та Верховній Раді України, на основі визначення характерних мовленнєвих актів, частотності їх вживання та способу ведення мовленнєвих взаємодій, що допоможе здобути нові відомості про етноспецифічне та універсальне використання англійської та української мов.

Типологія мовленнєвих актів є давно та широко досліджуваною темою лінгвістичної науки. Вона з'явилася в роботах визначного британського філософа мовознавства Джона Л. Остіна (1911–1960), який зазначив, що висловлювання, окрім номінальної та комунікативної функцій,

ще можуть містити й дію, яка реалізується шляхом висловлення певних мовних виразів. У сучасній лінгвістиці висловлювання такого типу відомі як перформативи, що позначають дію, реалізовану тим самим висловлюванням. Найбільш впливовою вважають працю Дж. Остіна «Слово як дія» (*How to Do Things with Words*) [5], де він зазначає, що існує певна група речень, які не можна розглядати як правдиві або хибні, на відміну від констативів, але як доречні й недоречні (*felicitous/infelicitous*), тобто ті, які справді виконують дію, й ті, що нічого в собі не несуть, залежно від адресантно-ситуативних особливостей їхнього вживання. Основними характеристиками перформативних висловлювань є такі: хоча вони мають форму ствердного речення, їх не вживають для опису або констатації події, а їхнє промовляння за відповідних обставин уже виконує закладену в них дію. Найпоширенішими прикладами перформативів є вітання, прохання вибачити, висловлення співчуття, оголошення вироків, а також фрази на кшталт: «Оголошую вас чоловіком і дружиною...», «Оголошую засідання відкритим...».

Теорія мовленнєвих актів набула подальшого розвитку в роботах американського логіка Джона Серля, який запропонував розглядати мовленнєвий акт як мінімальну одиницю комунікації. Метою його є досягнення комунікативної мети через здійснення комунікативного впливу на адресата. У зв'язку з цим розрізняють локутивний акт – тобто сам акт висловлювання, іллокутивну силу – ту ідею, яку має на меті висловити адресант, та перлокутивний ефект – наслідки висловлювання, які проявляються через певну дію адресата [8; 9]. Висловлювання мовленнєвих актів повинно враховувати комунікативну ситуацію, позицію мовця та знання слухача, тобто умови доречності / недоречності. Характер комунікативної мети визначає мотив та певний психологічний стан мовця, і вона визначає іллокутивну силу виразу.

У 80-х роках ХХ ст. були зроблені інші серйозні спроби докладного опису мовленнєвих актів, зокрема, перше ґрунтовне опрацювання їхньої класифікації у вітчизняному мовознавстві належить Г. Г. Почепцову [6]. Згідно з характером висловлювання, він виокремлює п'ять основних типів мовленнєвих актів: констатив, промісив і менасив, перформатив, директив і квеситив [6, с. 271–278]. Також зазначає, що зміст речень, актуалізованих в актах мовлення, не може обмежитися лише лексичною та граматичною інформацією, яка формує їхню семантику, а містить комунікативно-інтенціональний, або прагматичний, аспект; інакше кажучи, Г. Г. Почепцов пропонує

виокремлювати в семантичній структурі речення дві величини: прагматичний компонент і пропозицію. Перший відображає комунікативну інтенцію речення, другий – його когнітивний зміст. Вирішальним для віднесення мовленнєвого акту до певного прагматичного типу є характер прагматичного компонента, тим часом як пропозиція може бути ідентичною в різних за комунікативною інтенцією реченнях. Це дає підставу до виокремлення прямих і непрямих мовленнєвих актів, коли, наприклад, констатив «У кімнаті занадто душно», окрім безпосереднього акту констатації має спонукання відчинити вікно, тобто є непрямим реквестивом.

Отже, за класифікацією Г. Г. Почепцова, речення можуть виражати твердження й запитання, наказ і прохання, погрозу й обіцянку, які є різними мовленнєвими актами і реалізуються, відповідно, через констатив і квеситив, ін'юнктив і реквестив, менасив і промісив. Цією термінологією ми й будемо послуговуватися, дещо розширивши та уточнивши її термінами, запропонованими нами раніше [7]. Оскільки така класифікація базується на основі іллокутивної мети, це передбачає виокремлення певної кількості мовленнєвих актів, однак не дає чіткого визначення числа їх класів. Крім того, не простежується системний зв'язок з основними характеристиками ситуації мовленнєвого спілкування.

Подальші кроки в розробленні теоретичного підґрунтя поділу мовленнєвих актів на класи були зроблені П. В. Зернецьким, який застосовує критерій поетапної (бінарної) класифікації [4], виходячи з основних компонентів ситуації спілкування, до яких належать: адресант, адресат, повідомлення й мета спілкування [4, с. 101–102]. Застосовуючи ці компоненти в основі поділу, було виділено адресант-, адресат-, міжособистісно- та когнітивно-орієнтовані мовленнєві акти. Цю теорію розвинули в працях його лінгвістичної школи, зокрема, було розроблено узагальнювальну класифікацію мовленнєвих актів на основі їх бінарного протиставлення та здійснено спробу українського перекладу традиційно вживаних назв мовленнєвих актів, що мають англійські корені [7, с. 224]. Згідно з принципом бінарного розподілу, клас адресант-орієнтованих мовленнєвих актів (МА), окрім перформатива, був доповнений так званим МА націлених мовленнєвих дій, який поділяють на промісив і менасив. Серед адресат-орієнтованих МА, окрім традиційно відомого квеситива, було виокремлено підклас МА-побажань, який поділяють на ін'юнктиви та реквестиви. З-поміж міжособистісно-орієнтованих МА виокремлюють імпозитиви

та сатисфактиви – перші вживають для вираження претензій, незадоволення, другі, навпаки, виражають схвалення та задоволення в ситуаціях міжособистісного спілкування.

У сучасній лінгвістиці не викликає сумніву той факт, що менталітет і мова кожної нації перебувають у тісній залежності: мовний досвід розвиває певні риси національної свідомості, які впливають на динамізм і характер парламентських дебатів. Як зазначає дослідниця британського парламентського дискурсу Корнелія Айлі, «використання мови співвідноситься з соціальними, політичними й культурними формаціями – саме мова відображає соціальний порядок і формує соціальний порядок, також зумовлює взаємодію індивідуумів і суспільства» [10, с. 191]. Аналіз функціональної мови Палати громад парламенту Великої Британії дає чітку прагматичну побудову дискурсу: більша частина парламентського часу припадає на обговорення поточних питань внутрішньої та зовнішньої політики, коли представники законодавчої гілки влади контролюють діяльність уряду, дотримання законодавчих положень шляхом запитань до представників виконавчої влади. Логічно, що це реалізується через послідовності мовленнєвих взаємодій, які зазвичай складаються з квеситивно-констативних ланцюжків. Крім того, організація та побудова парламентського діалогу здебільшого нагадує театральну виставу, де за кожним з учасників закріплені чіткі інституційні ролі. Основною відмінністю є те, що в парламентських дебатах мовленнєві взаємодії та переривання є переважно спонтанними [11, с. 311].

Узагалі, парламентські дебати у Великій Британії виконують багато функцій: парламентарі Палати громад представляють нове законодавство і відстоюють його перед представниками опозиційних сил, які своєю чергою можуть висловити свою незгоду, критику, поставити під сумнів ефективність веденої політики або внести пропозиції. Також здійснюється суворий контроль виконавчої влади, міністри звітують про реалізацію державної політики. Розглянемо уривок дискурсу, наведеного в прикладі (1):

(1) **Helen Jones (Warrington North) (Lab):** *The Minister told us earlier about what she views – wrongly in my view – as the exploitation of judicial review. Is it not the case here that poor decisions by Atos are piling work on the tribunals service and therefore costing the public more money? Why does her Department not liaise properly with the Department for Work and Pensions, or is this another case of one arm of the Government not knowing what the other is doing? /*

Пані міністр раніше сказала про те, що вона – хибно, як на мою думку, – вважає застосуванням законодавчої влади. Чи це не той випадок, коли неправильні рішення додають роботи трибуналу й, таким чином, потребують більших грошей? Чому її відділ не налагодить співпрацю з відділом праці та пенсійного забезпечення, чи це є іншим прикладом ситуації, коли одна рука уряду не знає, що робить друга?

The Parliamentary Under-Secretary of State for Justice (Mrs Helen Grant): *It is the DWP decision makers who make decisions, but I can tell the hon. Lady that many measures are being put in place to increase capacity and reduce waiting times. / Ці неправильні рішення приймалися не нами, але я можу запевнити вельмишановну леді, що багато заходів вживається для підвищення продуктивності та скорочення часу очікування...*

Robert Ffello (Stoke-on-Trent South) (Lab): *Such as? / Як їх саме?*

Mrs Grant: *The hon. Member for Stoke-on-Trent South (Robert Ffello) says “such as” from a sedentary position. Those measures include recruiting more judges, securing additional venues and more Saturday sittings in addition to striving continually to improve original decision making. / Вельмишановний представник округу ставить питання сидячи. Такі заходи передбачають наймання більшої кількості суддів, забезпечення порядку в судах, частіше проведення суботніх засідань, крім того, що ми постійно прагнемо покращити процес прийняття рішень (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm130521/debtext/130521-0001.htm#13052151000004>).*

Мовленнєвий хід представника Партії лейбористів Х. Джонс направлений на критику сучасного стану речей і починається з констатива, який за інтенцією є непрямим імполитивом (мовленнєвим актом незадоволення) – *хибно, як на мою думку*. Загалом уривок демонструє послідовність прямих квеситивно-констативних конструкцій, типових для ведення парламентських дебатів у Палаті громад. Цей уривок дискурсу також є вельми цікавим з погляду аксіологічних засад ведення дебатів у британському парламенті. Вживаючи констатив «Вельмишановний представник округу ставить питання сидячи», міністр фактично висловлює несхвалення неетикетної поведінки, адже, згідно з правилами ведення дебатів, парламентар, який хоче поставити запитання, має встати в кінці попередньої промови, теоретично для того, щоб привернути увагу спікера, який вирішує, хто й коли може говорити. На практиці мовці заздалегідь

повідомляють спікера про намір висловитися, а він ретельно розроблює порядок денний; утім, ритуалізований формат ведення дебатів потребує відповідних мовленнєвих актів:

(2) **The Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs (Mr William Hague):** *With permission, Mr Speaker, I will make a statement on the conflict in Syria, which continues to worsen. / З Вашого дозволу, пане спікере, я зроблю заяву про конфлікт у Сирії, який продовжує загострюватись* (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm130520/debtext/130520-0001.htm#13052013000016>).

Мовленнєва взаємодія у прикладі (3), окрім типової квеситивно-констативної побудови, демонструє високі етикетні стандарти парламентарів: беручи перше слово під час засідання, міністр вітається зі спікером, парламентар же звичним чином дякує за надану відповідь:

(3) **Rehman Chishti (Gillingham and Rainham) (Con):** *What steps he is taking to encourage responsible dog ownership? / Які кроки вжито для заохочення відповідального утримання собак?*

The Minister of State, Department for Environment, Food and Rural Affairs (Mr David Heath): *Good morning, Mr Speaker.*

The Government are introducing a range of measures to tackle irresponsible dog ownership, including: extending the criminal offence of allowing a dog to be dangerously out of control to all places, including inside the dog owner's home; requiring all dogs to be microchipped from April 2016 / Доброго ранку, пане спікере! Уряд пропонує низку заходів щодо подолання безвідповідального утримання собак, зокрема розширення кримінальної відповідальності за неконтрольовану поведінку собак у місцях виходу, а також удома: від квітня 2016 року будуть вимагати обов'язкову чипізацію собак.

Rehman Chishti: *I thank the Minister for that answer. <...> / Я вдячний міністрові за його відповідь. <...>* (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm130516/debtext/130516-0001.htm#13051644000007>).

Приклад (4) демонструє ще один зразок непрямого мовленнєвого акту: дорікаючи парламентареві за неухважність, мовець уживає ім-позитив у формі констатива. Згідно з усталеними нормами ведення дебатів та англійською ментальністю критику виражено в надто пом'якшеному, навіть завуальованому вигляді:

(4) **The Minister of State, Department for Work and Pensions (Steve Webb):** *I think that the hon. Gentleman might have written his question*

before he heard my earlier answer. / Я думаю, шановний джентльмен заготовив це питання раніше, ніж почув мою попередню відповідь (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm130520/debtext/130520-0001.htm#13052013000016>).

Одним із способів вираження етикетних форм ввічливості є широке вживання модальних дієслів та конструкції *to be going to* у минулому часі, як демонструють приклади (5) і (6):

(5) **Andrea Leadsom (South Northamptonshire) (Con):** *Does my hon. Friend agree that it may be a good idea in the longer term to consider a more contributions-based system of benefits for all? <...> / Чи погодиться мій вельмишановний друг, що було б непоганою ідеєю в довгостроковому масштабі перейти на накопичувальну систему пенсії для всіх? <...>*

The Minister of State, Department for Work and Pensions (Mr Mark Hoban): *My hon. Friend raises an interesting point, but she might be aware that in a contributory benefits system those benefits can be exported to other EU member states, and she may think that is a disadvantage of the contributory system. / Це цікава пропозиція, але вельмишановна леді має усвідомлювати, що за накопичувальної системи кошти можуть експортувати до інших країн спільноти, і це має навести її на думку, що це є недоліком накопичувальної системи* (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm130520/debtext/130520-0001.htm#13052013000016>).

(6) **Sir Gerald Howarth (Aldershot) (Con):** *Will my hon. Friend give way? / Дозвольте, вельмишановний друже!*

Sir Peter Bottomley (Worthing West) (Con): *I was going to try to finish my sentence, if I might. / Якщо можливо, я хотів би закінчити* (<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmhansrd/cm130520/debtext/130520-0002.htm>).

Також приклад (6) є цікавим з боку втручання, які мають місце під час слухань. У цьому випадку депутат від Партії консерваторів Джеральд Говарт хоче висловити зауваження щодо промови попереднього парламентаря і втручається, вживаючи непрямий мовленнєвий акт – квеситив з іллокутивним значенням реквестива, який більш тяжіє до ін'юнктива.

Як видно з наведених прикладів, для британського парламентського дискурсу характерним є високий ступінь діалогічності, навіть полілогічності, що свідчить про зацікавленість у розв'язанні поточних політичних питань. На дискурсивному рівні це проявляється в розлогіх мовленнєвих

взаємодіях окурсежного характеру; тому, на нашу думку, такий дискурс можна назвати суспільно продуктивним. Щодо використання мовленнєвих засобів йому притаманний високий ступінь ритуалізованості, що знаходить своє вираження в частому звертанні до непрямих мовленнєвих актів та перформативів висловлення подяки; на граматичному рівні помітною є тенденція до вживання минулого часу, що є лінгвістичним маркером ввічливості.

У сучасній українській реальності парламент є більше політичним, аніж законодавчим органом. Його дискурс є також багатофункціональним, але функції дещо відрізняються від британського парламентського дискурсу. Дискусії, як правило, відбуваються навколо «гарячих» питань; інколи такі дискусії переростають у з'ясування стосунків, що, на жаль, є типовим явищем для українського парламенту. Одіозним моментом українського політичного життя стало блокування трибуни представниками опозиційних партій майже з початку роботи парламенту сьомого скликання у грудні 2012 р. В усі часи незалежності України опозиційні сили вдавалися не до конструктивного діалогу, а лише до критичних тверджень та звинувачень. З часів «касетного скандалу» в Україні можна констатувати зникнення сторін дискурсу: адресанта й адресата, а сам дискурс переходить у фазу відкритого протистояння, де класичні аргументи не мають впливу.

Виступи депутатів, окрім доповідей, також спрямовані на просування власної політичної платформи з метою залучення прихильників та зміцнення електорату. Представники владної партії й опозиції у своїх доповідях намагаються розкритикувати одне одного, причому критика іноді доходить до окарікатурювання опонента, прояви якого можна помітити у виступі А. П. Яценюка:

(7) *Шановні члени парламенту, стабілізація від Партії регіонів уже почала підходити. Вчора на засіданні уряду Прем'єр-міністр Азаров в закритій частині уряду чітко заявив під стенограму про те, що: «Дела идут не плохо, дела идут очень плохо». Це означає, що уряд ховає реальну ситуацію в країні, яка відбувається в економіці. В понеділок Національний банк України зупинив міжбанківські валютні торги, в понеділок курс готівкою гривні збільшився до 9 гривень. В понеділок, фактично, поступив перший сигнал краху української фінансової системи* (Стенограма засідання Верховної Ради 6 квітня 2012 р.).

Приклад (7) демонструє уривок, характерний для українського парламентського дискурсу. Він увесь складається з прямих констативів, а саме негативів.

Оскільки засідання у Верховній Раді України ведуться дещо заформалізовано, поширеним мовленнєвим актом є перформатив. На відміну від британського парламенту, де більшість перформативів виражають подяку або привітання, типовою функцією цього мовленнєвого акту в українському парламенті є позначення процедурних питань:

(8) *Голова Литвин В. М.: Для складення присяги на трибуну запрошується народний депутат України Луценко Сергій Віталійович. Будь ласка.*

Луценко С. В.: Присягаю на вірність України. Зобов'язуюся усіма своїми діями боронити суверенітет і незалежність України <...> Присягаюся додержуватися Конституції України <...> (Стенограма засідання Верховної Ради 6 квітня 2012 р.).

На відміну від коректного та пом'якшеного вираження критики в дискурсі британських парламентських дебатів, для українського парламенту можливе навіть відкрите висміювання, як демонструє висловлювання І. Фаріон, звернене до Прем'єр-міністра М. Азарова:

(9) *<...> Уся країна вправляється в коміксах з вашого мовлення. /.../ Мову не знають або ті, які політично упереджені, або ж розумово відсталі. Отже, в якій системі координат перебуваєте саме ви?* (http://www.youtube.com/results?search_query=%D1%84%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%BD+%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2&oq=%D1%84%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%BD+%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2&gs_l=youtube.12...189.6511.0.10309.17.15.0.0.0.0.0.0...0.0...1ac.1.11.youtube).

Щодо особливостей побудови дискурсу для українського парламенту типовим є формулювання питань у розлогіх конструкціях, з багатим емоційним забарвленням. Часто таке формулювання навіть не потребує відповіді, тому що запитання може бути риторичним, або ж мовець сам дає на нього відповідь, тобто не реалізується прагматичне значення квеситива. Такий тип запитань, характерний для українських парламентських реалій, можна назвати запитанням-виступом. Вдавання до таких мовленнєвих ходів підкреслює кумулятивну (монологічну) природу українського парламентського дискурсу, коли виступи депутатів відбуваються нібито незалежно одне від одного і мають опосередкований стосунок до розв'язання нагальних питань. Цей прийом, як правило, використовується під час обговорення найбільш гучних та резонансних

подій, про які цільова аудиторія є добре поінформованою, а отже, формується сприятливе середовище для впливу на електорат через публічний виступ, який містить критику або гучні факти, та імітується активна робота в парламенті.

Отже, британський парламентський дискурс можна схарактеризувати як такий, що відрізняється значною кількістю непрямих мовленнєвих актів. Переважно вживають квеситив у функції реквестива, констатив із функцією сатисфактива або імпозитива. Перформативні мовленнєві акти містять типовий набір функцій: вітання, подяку, що підкреслює етикетно-ритуальні канони проведення дебатів. Незначна частина мовленнєвих актів припадає на промісиви; менасивів же практично не було виявлено.

Високий ступінь полілогічності, когерентності та когезії британського парламентського

дискурсу робить його соціально продуктивним і дієвим.

Парламентська процедура є усталеною й деякими рисами нагадує театралізований діалог.

Для українського парламентського дискурсу характерні прямі мовленнєві акти – констативи, здебільшого імпозитиви, промісиви, менасиви, перформативи; менш поширені реквестиви й сатисфактиви. Окрім традиційних квеситивів, можна виокремити транспоновані квеситиви, які не виконують прямої функції запиту інформації, але використовуються як засіб мовленнєвого впливу на електорат.

Увесь дискурс загалом можна схарактеризувати як особистісно-орієнтований і непродуктивний.

Парламентську процедуру ведуть або суворо за регламентом, або ж значно виходять за його межі (у випадку неетикетної поведінки парламентарів).

Список літератури

1. Зернецька О. В. «Чи прийме палата нашу подяку?..». Дещо про мовний вишкіл британських парламентарів / О. В. Зернецька, П. В. Зернецький // Віче. – 2004. – № 9. – С. 73–74.
2. Зернецький П. В. Типові та особистісні риси дискурс-портрету британських політичних діячів / П. В. Зернецький, Г. Л. Рябоконт // Магістеріум. – К., 2009. – Вип. 37. – С. 37–41.
3. Зернецький П. В. Стратегії мовленнєвої діяльності та співвідносні з ними семантичні міжпропозиційні відношення (на матеріалі дискурсу британських парламентських дебатів) / П. В. Зернецький, Г. Л. Рябоконт // Магістеріум. – К., 2011. – Вип. 43. – С. 30–36.
4. Зернецький П. В. Речевое общение на английском языке / П. В. Зернецький. – К. : Либідь, 1992. – 143 с.
5. Остин Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в заруб. лингв. – М. : Прогресс, 1986. – Вип. XVII : Теория речевых актов. – С. 22–129.
6. Почепцов Г. Г. Предложение / Г. Г. Почепцов // Теоретическая грамматика современного английского языка / И. П. Иванова, В. В. Буракова, Г. Г. Почепцов. – М. : Высшая шк., 1981. – С. 64–281.
7. Рябоконт Г. Л. Дискурсивні особливості інтернет-публікацій дебатів британського парламенту : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Ганна Леонідівна Рябоконт ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2005. – 276 с.
8. Серль Дж. Р. Классификация иллокутивных актов / Дж. Р. Серль // Новое в заруб. лингв. – М. : Прогресс, 1986. – Вип. 17 : Теория речевых актов. – С. 170–194.
9. Серль Дж. Р. Косвенные речевые акты / Дж. Р. Серль // Новое в заруб. лингв. – М. : Прогресс, 1986. – Вип. 17 : Теория речевых актов. – С. 195–318.
10. Ilie Cornelia. Parliamentary Discourses / Cornelia Ilie / Encyclopedia of Language and Linguistics. – Oxford : Elsevier, 2006. – [2nd Edition]. – Vol. 9. – P. 188–197.
11. Ilie Cornelia. Interaction Patterns in British Parliamentary Debates and Drama Dialogue [Electronic resource] / Cornelia Ilie. – Mode of access: http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/research/gcrp/workspace/links/cornelia_ilie_interruptions_in_british_parliamentary_drama_dialogue.pdf. – Title from the screen.

P. Zernetsky, G. Riabokon

CONTRASTIVE-TYPOLOGICAL CHARACTERISTICS OF SPEECH ACTS IN THE DISCOURSE OF UKRAINIAN AND BRITISH PARLIAMENTS

The article deals with contrast comparison analysis and characteristics of speech acts as a constituent of communication and their usage in the discourses of the House of Commons of Great Britain and Verkhovna Rada of Ukraine. The article presents a brief review of speech acts and examples of their realization in the discourse of parliamentary debates of these countries. The authors characterize the process of debates and arrive at the conclusion about general nature of parliamentary discourse of these countries on the basis of quantity analysis of direct and indirect speech acts used in the mentioned discourses.

Keywords: discourse of parliamentary debates, speech acts – quesitive, directive, promissive, requestive, performative.

Матеріал надійшов 15.10.2013